

Drogpolitisk handlingsplan för Örebro kommun och Polismyndigheten i Örebro län

P R O G R A M
P O L I C Y
R I K T L I N J E
H A N D L I N G S P L A N

Innehållsförteckning

Inledning	3
Bakgrund till handlingsplanen	3
Vilka berörs av handlingsplanen?	4
Centrala begrepp	4
Nationella mål	4
Mål för den svenska alkoholpolitiken	4
Mål för den svenska narkotikapolitiken	5
Mål för den svenska dopningspolitiken	5
Mål för det förebyggande arbetet på tobaksområdet	5
Mål för spel om pengar	5
Regionala mål	6
Lokala mål, styrdokument och riktlinjer	6
Folkhälsoprogram i Örebro kommun	6
Polismyndighetens verksamhetsplan	6
Övriga styrdokument	7
Drogförebyggande arbete	7
Risk- och skyddsfaktorer	7
Örebros drogförebyggande arbete	8
Aktörer med särskilt ansvar	8
Kommunstyrelsen	8
Polismyndigheten	8
Mödrahälsovård, barnhälsovård, skolhälsovård, förskola och skola	8
Kommunal kultur- och fritidsverksamhet	8
Samhällsbyggnad	9
Socialtjänst	9
Örebro brottsförebyggande råd (Örebrå)	9
PULS-gruppen	9
Örebros förebyggande råd (Öreför)	9
Andra aktörer	10
Valda utvecklingsområden	10
Efterfrågan	10
Tillgång	10
Riskgrupper	11
Information och opinionsbildning	11
Implementering, uppföljning och utvärdering av handlingsplanen	11
Handlingsplan	12
Bilaga 1	24
Bilaga 2	28
Bilaga 3	32
Bilaga 4	33
Bilaga 5	35

Beslutat av kommunfullmäktige den 15 december 2010
Ks 475/2010

PROGRAM/PLANER uttrycker värdegrund och önskvärd utveckling av verksamheten inom Örebro kommun.

POLICY uttrycker ett värdegrundsbaserat förhållningssätt för arbetet i Örebro kommun.

RIKTLINJE säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet vid handläggning och utförande i Örebro kommun.

HANDLINGSPLAN anger strategier och konkreta åtgärder för att nå den politiska viljeinriktningen och fastställda mål på olika nivåer i organisationen.

Inledning

Det övergripande syftet med denna drogpolitiska handlingsplan är att bidra till god folkhälsa, minskad brottslighet samt minskade sociala och ekonomiska kostnader för samhället. Denna handlingsplan har tagits fram av och gäller för såväl Örebro kommun som Polismyndigheten i Örebro län. Örebro kommun och Polismyndigheten i Örebro län kommer under hösten 2010 skriva ett särskilt avtal om ett fördjupat samarbete i det drog- och brottsförebyggande arbetet.

Drogmissbruk leder till stora samhällskostnader inom bland annat sjukvård, rättsväsende, trafik och missbruksvård samt till en försämrad folkhälsa. Genom en restriktiv lagstiftning har Sverige bibehållit ett lågt drogmissbruk i jämförelse med många andra europeiska länder. Sedan EU-inträdet 1996 har flera förändringar skett som påverkat alkoholkonsumtionen, exempelvis ökade införselkvoter från EU-länder.

Denna handlingsplan vänder sig till dem som ska leda aktörerna och är framtagen för att tydliggöra de strategier som kommunal och polisiär verksamhet i Örebro kommun ska tillämpa för att förebygga drog- och spelmissbruk. Arbetet förutsätter en stor samverkan med övriga aktörer som är viktiga i det förebyggande arbetet, till exempel landsting, föreningar/organisationer, länsstyrelse, näringsliv och Örebro universitet. För att få ett väl fungerande förebyggande arbete krävs långsiktighet.

Handlingsplanen gäller från och med 2011 till och med 2013 men ska årligen ses över och vid behov revideras.

Allt förebyggande arbetet ska genomsyras av:

- Barnperspektivet där barnens rättigheter och möjligheter, utifrån FN:s barnkonvention, sätts i centrum.
- Genusperspektivet, som pekar mot en organisation som ger alla, oavsett kön, lika Möjligheter.
- Mångfaldsperspektivet, där individer med olika förutsättningar och bakgrund tillmäts samma betydelse.

Bakgrund till handlingsplanen

Denna handlingsplan ersätter den drogpolitiska handlingsplan som antogs av kommunfullmäktige 2005. En parlamentarisk grupp¹, som arbetar med alkohol, narkotika, dopning, tobaks- och spelfrågor, beslöt hösten 2009 att programmet skulle ersättas då flera av de angivna målen gick ut 2007. Den nya handlingsplanen har tagits fram i bred samverkan med många olika aktörer. Sammanlagt har 80 personer medverkat i beredningen. Handlingsplanen har varit ute på remiss till samtliga nämnder i Örebro kommun. En arbetsgrupp med företrädare från

---

¹ I den parlamentariska gruppen finns: Rasmus Persson (C) ordf., Carina Dahl (S), Ann-Kristin Spåls (MP), Ylva Wessman (V), Lars Elamson (M), Susanne Lindholm(KD), Maria Magnusson (FP), Roland Svenson (polismästare, Polismyndighet i Örebro) och Ingela Widner, samordnare för de drog- och brottsförebyggande frågorna och gruppens sekreterare.

kommunen och polismyndigheten har utarbetat det slutliga förslaget till handlingsplan.

Vilka berörs av handlingsplanen?

Målgruppen för handlingsplanen är de ansvariga för de verksamheter som berörs inom kommunen och polisen. Det gäller att främja en positiv utveckling för de unga i kommunen, stärka skyddsfaktorerna och begränsa riskfaktorerna. De prioriterade åtgärder som anges rör i första hand verksamheter inom det kommunala och polisiära ansvarsområdet, men visar också på vikten av samverkan med andra aktörer i det förebyggande arbetet.

Centrala begrepp

- ANDT och spel om pengar avser här alkohol, narkotika, dopning, tobak samt spel om pengar.
- Droger syftar i detta program på alkohol, narkotika, dopning och tobak.
- Narkotika avser cannabis, opiater, centralstimulerande medel, hallucinogener och icke medicinsk användning av läkemedel.
- Dopning avser icke medicinsk användning av hormonpreparat som syntetiska anabola androgena steroider (AAS), testosteron och dess derivat, tillväxthormon (GH) och kemiska substanser som ökar produktion och frisättning av testosteron och dess derivat eller tillväxthormon.
- Spel om pengar inkluderar många olika spelformer och kan ta sig många olika uttryck. Poker, bingospel, spelautomater, kasinospel (roulette, tärningsspel, blackjack m.m.), lotter, hästsport, sportspel och vadhållning är alla exempel på spel om pengar.
- Barn och ungdom är personer under 18 år.
- Unga vuxna är personer mellan 18–25 år.
- Vuxna är personer över 18 år.
- Föräldrar avser alla vårdnadshavare.
- Insatsområde visar vägen för hur det lokala arbetet ska uppnå det nationella målet.
- Prioriterade lokala åtgärder som krävs för att uppnå det nationella målet.

Nationella mål

Insatserna i Örebros drogpolitiska handlingsplan är utformade utifrån de nationella mål som finns inom det drogpreventiva området.

Mål för den svenska alkoholpolitiken

I februari 2001 beslutade riksdagen om den första nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador². Den nu gällande handlingsplanen för alkoholförebyggande insatser gäller för åren 2005–2010. Det övergripande målet för samhällets alkoholpolitik är att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Målet ska nås genom insatser för att minska den totala alkoholkonsumtionen och mot skadligt dryckesberoende med

---

² Prop. 2000/01:20, bet. 2000/01: SoU8, rskr. 2000/01:14.

hänsyn tagen till skillnader i levnadsvillkor hos flickor, pojkar, kvinnor och män. Särskilt prioriterade delmål ska vara att:

- åstadkomma en alkoholfri uppväxt
- skjuta upp alkoholdebuten
- minska berusningsdrickandet
- åstadkomma fler alkoholfria miljöer
- bekämpa den illegala alkoholhanteringen
- ingen alkohol ska förekomma i trafiken, i arbetslivet eller under graviditeten³.

Mål för den svenska narkotikapolitiken

I januari 2000 presenterade regeringen en nationell narkotikahandlingsplan. I december 2005 beslutade regeringen om nya nationella alkohol- och narkotikapolitiska handlingsplaner. Den nu gällande handlingsplanen för narkotikaförebyggande insatser gäller för åren 2005–2010. Det övergripande målet för den svenska narkotikapolitiken är ett narkotikafritt samhälle. Narkotikapolitiska insatser ska riktas mot tillgången och efterfrågan på narkotika, i syfte att:

- minska nyrekryteringen till missbruk
- förmå personer med missbruksproblem att upphöra med sitt missbruk
- minska tillgången på narkotika.

Mål för den svenska dopningspolitiken

Det övergripande målet är ett samhälle fritt från dopning och det slogs fast genom ett beslut i riksdagen 2003. All idrottsverksamhet – såväl den verksamhet som organiseras av Riksidrottsförbundet som övrig verksamhet – ska vara dopningsfri. Insatser mot dopning sker också inom ramen för arbetet med den narkotikapolitiska handlingsplanen.

Mål för det förebyggande arbetet på tobaksområdet

Det övergripande målet för de statliga insatserna inom tobaksområdet är att minska tobaksbruket. Följande etappmål har fastställts på tobaksområdet:

- En tobaksfri livsstart från år 2014.
- En halvering till år 2014 av antalet ungdomar under 18 år som börjar röka eller snusa.
- En halvering till år 2014 av andelen rökare bland de grupper som röker mest.
- Ingen ska utan eget val utsättas för rök i sin omgivning.

Mål för spel om pengar

Det finns inga nationella mål gällande spel om pengar. Däremot har Folkhälsoinstitutet ett regeringens uppdrag som bland annat innebär insatser mot spelberoende och dess sociala konsekvenser.

---

³ Regeringens åtgärdsprogram för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2010.

Regionala mål

I de strävanden som görs för att uppnå Örebro läns mål för det alkohol- och drogförebyggande arbetet ska aktörer använda metoder som är erfarenhets- och/eller kunskapsgrundande.

- Örebro län ska vara narkotika- och dopningsfritt.
- Den totala alkohol- och tobakskonsumtionen ska minska.
- Ungdomsmiljöerna ska vara alkohol- och tobaksfria.
- Den illegala försäljningen för alkohol och tobak ska upphöra.
- Berusningsdrickandet ska minska.
- Prevention och tidig upptäckt av tobaks, alkohol-, och droganvändning ska prioriteras.
- Trafiken i Örebro län ska vara alkohol- och drogfri.

Lokala mål, styrdokument och riktlinjer

Folkhälsoprogram i Örebro kommun

I Örebros folkhälsoprogram prioriteras barn och ungdomar. Programmet har tre delområden: jämlikhet i hälsa, goda uppväxtvillkor för barn och ungdomar samt trygg och säker miljö. Flera av inriktningarna för att nå målen rör förebyggande insatser mot rökning samt alkohol- och drogbruk. De delmål som berör den drogpolitiska handlingsplanen är:

- Bidra till ökad föreningsaktivitet och frivilligverksamhet nära där människor bor och lever.
- Utveckla förskolor och skolor till hälsofrämjande skolor.
- Förstärka skolans insatser mot alkohol, narkotika och tobak med insatser i närmiljön.
- Planera kommunens fritidsverksamhet så att alla barn kan ta del av den.
- Verka för att flickor och pojkar ges lika möjlighet till meningsfull fritid i närmiljön.

Polismyndighetens verksamhetsplan

Den svenska kriminalpolitikens och därmed även Polismyndighetens övergripande mål är att minska brottsligheten och öka människornas trygghet. I detta arbete spelar det drog- och brottsförebyggande arbetet en avgörande roll.

De kapitel i Polismyndighetens verksamhetsplan som har störst relevans för den drogpolitiska handlingsplanen är Alkohol, Narkotika och Unga lagöverträdare.

Bekämpningen av alkoholbrott har från och med år 2010 fått ökad prioritet. Det handlar om att arbeta mot den grova och organiserade smugglings- och försäljningsbrottsligheten, den småskaliga försäljningen av illegal alkohol, näringsställenas brott mot alkohollagen, trafiknykterhetsbrotten samt underårigas konsumtion av alkohol.

Narkotikabrottsligheten bekämpas på tre nivåer: den grova och organiserade brottsligheten, försäljningen på gatunivå och missbrukarnas konsumtion av narkotika (inklusive drograttfylleriet).

Polisen bedriver tillsammans med kommunen uppsökande arbete i ungdomsmiljöer i syfte att upptäcka såväl ungdomar som begått brott som de som löper stor risk att dras in i kriminalitet eller drogmissbruk. Vidare ska polisen med skyndsamhet utreda de brott som misstänkts ha begåtts av eller drabbar ungdomar. Därutöver bedrivs ett särskilt målinriktat arbete, såväl förebyggande, ingripande som utredande, med ett antal ungdomar som löper särskilt stor risk att rekryteras till grov organiserad brottslighet.

Övriga styrdokument

Flera samarbetspartners har styrdokument som påverkar och berör det förebyggande arbetet som ska utföras av kommunen, som exempelvis landsting, länsstyrelse, Trafikverket samt föreningar och organisationer.

Drogförebyggande arbete

Risk- och skyddsfaktorer

Risikfaktorer för ett visst beteende är en egenskap, händelse, förhållande eller process som ökar sannolikheten eller risken för ett visst utfall, i detta fall normbrytande beteende.

Skyddsfaktorer är egenskaper, händelser, förhållanden eller processer som minskar sannolikheten eller risken för ett visst utfall trots att risk föreligger, t.ex. normbrytande beteende.

Närvaro av en eller flera skyddsfaktorer kan göra att den unge inte utvecklar normbrytande beteende, trots att han eller hon exponeras för riskfaktorer.

Föräldrar fungerar i många avseenden som förebilder för sina barn. Att ha en tydlig föräldraroll med goda relationer till barnen är en mycket viktig förebyggande faktor. Genom sina attityder och förhållningssätt samt relation till barnen påverkar de i stor utsträckning sitt barns beteende.

Risk- och skyddsfaktorer skiljer sig mellan barn, ungdomar och vuxna. Det beror främst på att flera av skyddsfaktorerna för barn och ungdomar är sammankopplade med föräldrar eller vuxna.

Vuxnas risk- och skyddsfaktorer hänger mycket samman med den egna sociala situationen eller det egna beteendet.

Örebro's drogforebyggande arbete

Det drogforebyggande arbetet ska baseras på:

- att stärka det redan friska
- att eliminera/minska risker
- att identifiera riskgrupper och rikta särskilda insatser till dem
- att samverka och bygga nätverk
- vetenskap och annan beprövad kunskap.

Aktörer med särskilt ansvar

Alla är viktiga i det forebyggande arbetet. Trots det finns det en rad aktörer som kan klassas som särskilt betydelsefulla för att forebyggande insatser ska bli så effektiva som möjligt. Här nedan presenteras dessa kortfattat.

En framgångsfaktor för ett hållbart, långsiktigt, strukturerat och kunskapsbaserat lokalt forebyggande arbete baseras på samordning. Det är viktigt att ansvaret för samordningen finns tydligt utpekade

Kommunstyrelsen

Kommunens huvuduppgift i det drogforebyggande arbetet är att arbeta med tidig upptäckt, tidiga insatser och tillsyn. Kommunstyrelsen följer upp och ansvarar för genomförandet av den drogforebyggande handlingsplanen.

Polismyndigheten

Polismyndighetens huvuduppgift i det drogforebyggande arbetet är att bekämpa tillgången till illegal alkohol, narkotika och dopningsmedel genom att ingripa mot och utreda brott mot alkohol-, narkotika- och dopningslagstiftningen. Även brott mot tobaks- och spellagstiftningen ska bekämpas. Polisen ska dessutom i samarbete med kommunen bedriva uppsökande verksamhet i ungdomsmiljöer i syfte att upptäcka och åtgärda tidigt riskbeteende.

Mödrahälsovård, barnhälsovård, skolhälsovård, förskola och skola

Alla dessa är viktiga aktörer i det forebyggande arbetet. Förskolan och skolan är inte bara en viktig aktör utan också en viktig arena för det forebyggande arbetet. Här når samtliga barn och ungdomar.

Kommunal kultur- och fritidsverksamhet

Inom Kultur- och medborgarnämndens ansvarsområde kan man bl.a. skapa bättre förutsättningar som bidrar till att engagera vuxna i närområdet, öka och vidmakthålla barns och ungdomars deltagande i fritids- och kulturaktiviteter. Den kommunala fritidsgårdsverksamheten är en viktig resurs. Där finns goda förutsättningar att utveckla barn och ungdomars färdigheter och självkänsla genom en genomtänkt verksamhetsstrategi.

Samhällsbyggnad

Inom samhällsbyggnadsområdet finns ett antal uppgifter som kan bidra till att nå målen, t.ex. Miljökontorets tillsyn av försäljning av tobak och folköl samt programnämnd Samhällsbyggnads ansvar för att den fysiska planeringen och de trygghetsvandringar som regelbundet genomförs. Aktiviteter inom dessa områden bidrar till meningsfylld fritid, tryggare och säkrare miljöer, minskad brottslighet och minskad segregation. En del i samhällsplaneringens centrala roll är att planera, bygga och vårda den fysiska miljön. Detta gynnar bl.a. mångfald, gemenskap och trygghet.

Socialtjänst

Socialtjänstens förebyggande arbete rör främst tidig upptäckt och tidiga insatser ofta sker detta arbete tillsammans med samverkansparterna polis, fritidsgårdarna eller skolan. Det handlar om att nå dem som har ett riskbeteende, t.ex. konsumerar alkohol eller missbrukar dopningsmedel eller narkotika. När föräldrar missbrukar ska barn och ungdomar erbjudas strukturerat stöd.

I Örebro kommun är det tillståndsenheten som ser till att alkohollagen följs vid servering av alkohol. Arbetet sker i nära samarbete med polismyndigheten och med andra verksamheter som arbetar med fysiskplanering. Kommunen svarar också för att återkalla serveringstillstånd när lagen inte följs.

Vuxenutbildning och arbetsmarknad (VuxAm)

Inom verksamheten finns arbetsmarknadsverksamheterna, sfi/flyktingmottagning, den kommunal vuxenutbildningen samt försörjningsstöd. Inom VuxAm finns människor som befinner sig i utsatta situationer. En del av dessa människor tillhör riskgrupperna.

Örebro brottsförebyggande råd (ÖreBRÅ)

Örebro brottsförebyggande råd har ett styrdokument där ett av målen är att prioritera arbetet mot droger. I rådet finns representanter för kommun, polis, Örebros föreningsråd och näringsliv.

PULS-gruppen

PULS- gruppen är ett myndighetsgemensamt forum med personer i beslutfattande position inom socialtjänsten, polisen, frivården och beroendecentrum Uppdraget är att vara komplement till myndigheternas ordinarie organisationer i syfte att undanröja och förhindra uppkomsten av samarbetsstörningar samt förbättra och utveckla vård- och behandlingsinsatser kring alkohol och narkotika.

Örebros förebyggande råd (Öreför)

Öreför utgör ett övergripande forum och komplement till myndigheternas ordinarie organisationer i syfte att stimulera samordning och praktisk samverkan mellan samhällsaktörer som har i uppdrag att arbeta med prevention, stöd och skyddsåtgärder för barn, ungdom och vuxna. I gruppen finns representanter för Polismyndigheten i Örebro län samt programområdena Social välfärd, Barn och utbildning och Samhällsbyggnad. Övriga samverkanspartners bjuds in vid behov.

Öreför ska vara en resurs-/kunskapsbank för metoder att stärka det förebyggande arbetet i Örebro kommun.

Öreför-teamen är en lokal brotts- och drogförebyggande samverkansform mellan skola, socialtjänst, polis och fritidssektorn. Teamens uppdrag är att förebygga, förhindra och genom tidig upptäckt och insats minimera ungdomars brottslighet, droganvändning och annat riskbeteende. Detta sker genom praktiskt arbete i miljöer där barn och ungdomar vistas.

Andra aktörer

Organisationer och föreningar är oerhört betydelsefulla för att främja en positiv utveckling och för att förebygga missbruk av alkohol, narkotika och dopningsmedel, användning av tobak samt riskfyllt spel om pengar. En stor del av barn och ungdomar i Örebro är föreningsaktiva i en eller flera föreningar. Det finns anledning att anta att förhållningssätt och normer som råder inom en förening är betydelsefulla för dessa ungdomar, både vad gäller den positiva personliga utvecklingen och droganvändande.

Valda utvecklingsområden

Efterfrågan

Efterfrågan betyder i detta sammanhang viljan eller begäret att konsumera alkohol, missbruka narkotika, använda tobak, dopa sig eller spela riskfyllt om pengar. Insatser som rör efterfrågan handlar om att stärka ett avståndstagande från dessa preparat och spel. Målgruppen i handlingsplanen är främst barn och ungdom som ska stödjas till en uppväxt fri från alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar.

De skyddsfaktorer som ska stärkas på individnivå är exempelvis ökad självkänsla och förmåga att stå emot gruppptryck. På gruppnivå handlar det om att goda kunskaper och hög kompetens om förebyggande metoder bland skolpersonal och andra som arbetar med barn och ungdom, samt att stärka föräldrar i en tydlig föräldraroll och ge dem kunskap om deras drogförebyggande roll. Skolans roll är mycket betydelsefull. Det ska finnas en god skolmiljö. På fritiden ska barn och ungdom ges möjlighet till en aktiv fritidsmiljö, som ska vara anpassad till såväl flickor som pojkar.

Kommunens insatser för att minska efterfrågan bland den vuxna delen av befolkningen är främst riktade till riskgrupper, de människor som uppvisar ett riskbeteende, exempelvis de som konsumerar stora mängder alkohol.

Konsekventa ingripanden från Polisens sida mot narkotikamissbruk och ungdomars befattning med alkohol bidrar till en minskad efterfrågan.

Tillgång

Att begränsa tillgången (utbudet) av droger är mycket betydelsefullt för det förebyggande arbetet. Polismyndighet bekämpar tillgången till illegal alkohol och

narkotika. På kommunal nivå handlar det om att ha en effektiv tillsyn av försäljning av tobak och alkohol, att se till att det finns utbildad personal och att restauranger och pubar har en ansvarsfull alkoholservice.

En ansvarsfull alkoholservice innebär att personalen inte serverar eller säljer alkohol till berusade personer eller underåriga. Narkotikabekämpningen sker också i stor samverkan med andra aktörer i kommunen.

För begränsning av tillgången ska gällande alkohol-, narkotikastraff-, tobaks-, dopnings- och spellagstiftning tillämpas. Ungdomar under 18 år ska inte kunna få tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar. För barn och ungdomars alkohol- och tobaksanvändning, narkotika- och dopningsmissbruk och spelvanor har vuxna en mycket betydelsefull roll. Ibland talar man om ungdomars alkoholkonsumtion som ett ungdomsproblem, men i själva verket är det ett vuxenproblem. Det är vuxna som tillhandahåller alkoholen genom att sälja, bjuda, låna eller inte ha kontroll över den egna alkoholen i hemmet.

Riskgrupper

En riskgrupp utgörs av de människor som löper större risk än andra att utveckla ett beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller spel om pengar. Det kan röra sig om människor som dricker stora mängder alkohol eller använder narkotika, men att tillhöra en riskgrupp kan också handla om att växa upp i miljöer där det finns missbruk, exempelvis i familjen eller i den närmaste bekantskapskretsen.

En särskild riskgrupp är unga vuxna med omfattande alkoholvanor. Det är mycket viktigt att nå riskgrupper på ett tidigt stadium och därmed i tid kunna sätta in relevanta insatser.

Att nå riskgrupper på ett effektivt sätt kräver effektiv samverkan mellan olika aktörer.

Information och opinionsbildning

Information och opinionsbildning är en viktig del i det förebyggande arbetet. Enstaka och isolerade informationskampanjer är sällan effektiva när det gäller att få människor att ändra beteende, men att informera och bilda opinion kan ha stor betydelse som stöd för andra förebyggande insatser. Kommunens personal i alla sektorer liksom polismyndighetens personal är en viktig resurs och en viktig målgrupp när vi vill påverka attityder och kunskaper om drogerna.

Implementering, uppföljning och utvärdering av handlingsplanen

För att handlingsplanen ska bli verkställbar och få genomslagskraft är implementering av yttersta vikt, vilket innebär att införa, förankra och göra handlingsplanen känd. Lika viktigt är att följa upp programmet i sin helhet.

Vid Polismyndigheten och kommunens verksamhetsplanering av det drogpreventiva arbetet ska handlingsplanen användas. Varje berörd verksamhet ska

i sina verksamhetsplaner närmare beskriva konkreta åtgärder, som ska följas upp kvantitativt eller kvalitativt. Uppföljning av de prioriterade åtgärderna ska redovisas i samband med respektive myndighets årliga verksamhetsredovisning. Verksamhetsresultaten ska, när så är möjligt, redovisas könsuppdelat. Utvärdering och uppföljning av handlingsplanen ska ske i samverkan med Örebro universitet.

Handlingsplan

Örebro kommuns och polismyndighetens handlingsplan utgår ifrån de nationella övergripande mål som finns inom ANDT-området, för spel om pengar finns inget nationellt mål. De nationella övergripande målen är följande:

- främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar
- minskat tobaksbruk
- ett narkotikafritt samhälle
- ett samhälle fritt från dopning.

Insatsområde: Minska tillgången på narkotika och dopningsmedel

Prioriterade åtgärder	Ansvarig
Bekämpa den grova och organiserade brottsligheten. <i>Samarbetspartners: Tullverket, Skatteverket, Försäkringskassan och Kronofogdemyndigheten</i>	Polismyndigheten
Bekämpa den småskaliga narkotika och dopningsförsäljningen. <i>Samarbetspartners: socialtjänsten</i>	Polismyndigheten
Ingripa mot narkotikamissbruket (ringa narkotikabrott).	Polismyndigheten
Narkotika- och dopningsbekämpning på Internet.	Polismyndigheten

Insatsområde: Minska nyrekryteringen till narkotika- och dopningsmissbruk bland unga vuxna och vuxna

Prioriterade åtgärder	Ansvarig
Polisen och socialtjänsten ska kontinuerligt genomföra gemensamma insatser riktade mot narkotikamissbruk bl.a. i form av uppsökande arbete.	Programnämnd Social välfärd, Polismyndigheten
Genomföra regelbundna utbildningar om narkotika för kroganställda. Syftet är att upptäcka narkotika- och dopningsmissbruk och försäljning.	Polismyndigheten
Upparbeta ett samarbete med träningsanläggningar/gym i syfte att utveckla metoder mot dopning. <i>Samarbetspartners: Örebro läns idrottsförbund, socialtjänsten, Landstingets beroendecentrum, Tullverket</i>	Polismyndigheten

Insatsområde: Förmå fler missbrukare att upphöra med sitt missbruk

Prioriterade åtgärder	Ansvarig
Inom ramen för Örebro län för en drogfri trafik ska de som misstänks för drograttfylleri eller ringa narkotikabrott snabbt erbjudas samtal alternativt behandling inom socialtjänsten för sitt missbruk. Verksamheten ska kvalitetssäkras och kontinuiteten ska förbättras. Örebro kommun och Polismyndigheten ska verka för att verksamheten permanentas. <i>Samarbetspartners: De myndigheter/organisationer som ingår i arbetsgruppen i Örebro län för en drogfri trafik</i>	Programnämnd Social välfärd, Polismyndigheten
Kommunen ska erbjuda kunskapsbaserad öppenvård.	Programnämnd Social välfärd,
I syfte att motivera enskilda personer att upphöra med sitt missbruk ska särskilda fråge- och samtalsguider utarbetas vilka ska användas av socialtjänst och polis vid deras personliga kontakter med missbrukare.	Programnämnd Social välfärd, Polismyndigheten
Örebro kommun erbjuder vuxna en ”öppen ingång” vid oro över sin egen användning av alkohol-/ drog-/spelsituation eller anhörigs situation. Via alkohol- och droglinjen kan man boka tid för tre samtal. Samtalen sker utan biståndsbeslut och kan vid önskemål vara anonymt.	Programnämnd Social välfärd

Insatsområde: Ingen under 18 år ska kunna handla tobak, folköl eller alkohol i butik eller på krog/restaurang

Prioriterade åtgärder	Ansvarig
Erbjuda all personal på restaurang med serveringstillstånd utbildning i alkohollagen minst två gånger per år.	Programnämnd Social välfärd
Tillsynskontroller av samtliga försäljningsställen för tobak och folköl ska ske vid minst ett tillfälle per år i syfte att försäljning till underåriga upphör. <i>Samarbetspartners: Tullverket, Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten</i>	Programnämnd Samhällsbyggnad

Insatsområde: Minska tillgången till illegal alkohol

Prioriterade åtgärder	Ansvarig
Bekämpa den grova och organiserade alkoholbrottsligheten	Polismyndigheten
Bekämpa den småskaliga alkoholförsäljningen	Polismyndigheten

Insatsområde: Försvåra för ungdomar att använda alkohol, narkotika, dopning, tobak och spela om pengar

Prioriterade åtgärder	Ansvarig
Polisiär bekämpning av överlåtelser av droger till ungdomar.	Polismyndigheten
Kronobergsmodellen ⁴ ; ingripande mot ungdomarnas befattning med alkohol i offentliga miljöer. <i>Samarbetspartners: socialtjänsten</i>	Polismyndigheten
Örebromodellen ⁵ ; avbrytande av ungdomars alkoholfester. <i>Samarbetspartners: socialtjänsten</i>	Polismyndigheten
Fortsatt utveckling av kommunikationsvägar mellan skola och hem angående olovlig frånvaro, samt vidareutveckla metoderna gällande tidiga insatser mot olovlig frånvaro <i>Samarbetspartners: socialtjänsten, Örebro universitet</i>	Programnämnd Barn och utbildning
Erbjuda utbildning om dopning till personal på gym och träningsanläggningar <i>Samarbetspartner: Landstingets beroendecentrum, Örebro läns Idrottsförbund, socialtjänsten</i>	Polismyndigheten
Socialtjänstens skolverksamhet ska årligen genomföra ett antal utbildningar om narkotika. Utbildningen riktar sig till all personal inom grund- och gymnasieskolan Syftet är att förhindra och upptäcka narkotikamissbruk. Vid upptäckt eller misstanke ska skola och socialtjänst omedelbart involvera föräldrar och ungdom. <i>Samarbetspartners: programnämnd Barn och utbildning</i>	Programnämnd Social välfärd
Prioritera arbetet med att upprätthålla en ANDT och spel om pengar-fri skoltid. <i>Samarbetspartners: socialtjänsten</i>	Programnämnd Barn och utbildning

⁴ Evidensbaserad arbetsmetod mot ungdomars befattning med alkohol som innefattar såväl efterfråge- som tillgångsbegränsning.

⁵ Operativ metod för att, under vissa förutsättningar, kunna avbryta fester där ungdomar förtär alkohol.

Erbjuda utbildning en gång om året om dopning. Målgruppen är idrottslärare för skolår 7-9 samt gymnasieskolan. <i>Samarbetspartners: Landstingets beroendecentrum, Örebro läns Idrottsförbund, socialtjänsten</i>	Programnämnd Barn och utbildning
Utforma gemensamma riktlinjer om ANDT och spel om pengar frågor för Örebro kommuns studie- och nöjesresor med ungdomar och elever. <i>Samarbetspartners: Polismyndigheten, socialtjänsten</i>	Programnämnd Barn och utbildning Programnämnd Samhällsbyggnad
Genomföra Öreför-team-möten vid minst ett tillfälle per månad.	Programnämnd Social välfärd Programnämnd Barn och utbildning Programnämnd Samhällsbyggnad Polismyndigheten

Insatsområde: Bevara och utveckla drogfria miljöer för ungdomar att vistas i på fritiden

Prioriterade åtgärder	Ansvarig
När man kan anta att det kommer att vistas många barn- och ungdomar på eller i anslutning till serveringsstället ska de alkoholpolitiska riktlinjerna särskilt beaktas. Även om kraven i alkohollagen är uppfyllda har kommunen möjlighet att begränsa eller avslå en ansökan om det finns risk för olägenheter.	Programnämnd Social välfärd
Villkora föreningsbidragen för barn- och ungdomsföreningar genom att kräva att föreningen har en drogpolicy.	Programnämnd Samhällsbyggnad Programnämnd Social välfärd

Insatsområde: Ge barn och ungdomar möjlighet till en meningsfull fritid och med organiserad verksamhet

Prioriterade åtgärder	Ansvarig
Fritidsgårdarna ska arbeta utifrån ett främjande perspektiv där fokus är att stärka ungas frisk- och skyddsfaktorer, genom att bl.a. stimulera olika former av organiserad verksamhet. <i>Samarbetspartners: Föreningar och organisationer, socialtjänsten</i>	Programnämnd Samhällsbyggnad
Flickor och pojkar skall ges möjlighet och stimulans till en meningsfull fritid i sin närmiljö exempelvis genom ett rikt föreningsliv och god tillgång till aktivitetsytor. <i>Samarbetspartners: föreningar och organisationer</i>	Programnämnd Samhällsbyggnad
Starta fler fritidsklubbar med eftermiddagsverksamhet för barn i 10-12-årsåldern. <i>Samarbetspartners: föreningar och organisationer</i>	Programnämnd Samhällsbyggnad
I samverkan med ungdomar och andra skapa och erbjuda ett attraktivt utbud av drogfria kultur- och nöjesarrangemang för ungdomar. <i>Samarbetspartners: föreningar och organisationer</i>	Programnämnd Samhällsbyggnad
Stimulering till att utveckla föreningars och organisationers verksamhet så att andelen unga som deltar föreningslivet ökar. <i>Samarbetspartners: föreningar och organisationer</i>	Programnämnd Samhällsbyggnad

Insatsområde: Stärka eleverna i sina attityder mot alkohol, narkotika, dopning, tobak, och spel om pengar

Prioriterade åtgärder	Ansvarig
Fortsatt implementering av emotionellt och socialt lärande i förskola, grundskola och gymnasieskola. Arbetet innebär att aktivt arbeta med förskolan och skolans värdegrund, se allas lika värde, öka den empatiska förmågan samt främja demokratiska processer. Detta motverkar ohälsa som kriminalitet, missbruk, asocialt beteende m.m. <i>Samarbetspartners: Örebro läns landsting, Örebro Universitet, socialtjänsten</i>	Programnämnd Barn och utbildning
Grundskola skolår 6–9 och gymnasieskolan ska bedriva kunskapsbaserad undervisning om alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar s.k. ANDT och spel om pengar-undervisning <i>Samarbetspartner: Örebro universitet, socialtjänsten</i>	Programnämnd Barn och utbildning
Samtliga 7–9-skolor och gymnasieskolan samt fritidsgårdar ska ha en drog- och spelpolicy som är väl känd bland personal, elever/ungdomar och föräldrar. <i>Samarbetspartner: socialtjänsten</i>	Programnämnd Barn och utbildning Programnämnd Samhällsbyggnad

Insatsområde: Stärka föräldrar i föräldraroll och förhållningssätt

Prioriterade åtgärder	Ansvarig
Införa samtalsbaserade tematiska föräldramöten från förskoleklass till gymnasieskolan där Örebro preventionsprogram (ÖPP) ⁶ ingår som ett återkommande tema i skolår 7–9. <i>Samarbetspartner: Örebro universitet, socialtjänsten</i>	Programnämnd Barn och utbildning
Kommunen ska erbjuda föräldrastöd i form av enskilda samtal, föräldrautbildningar och studiecirklar. <i>Samarbetspartners: föreningar och organisationer</i>	Programnämnd Barn och utbildning Programnämnd Social välfärd

⁶ Örebro preventionsprogram (ÖPP) är en föräldramötesmetod som vänder sig till föräldrar med barn i grundskolans senare skolår. Programmet syftar till att påverka föräldrars förhållningssätt till ungdomars drickande och sprida information om hur man som föräldrar kan agera för att hindra tidig alkoholdebut och berusningsdrickande bland ungdomar.

Erbjuda telefonrådgivning som riktar sig till föräldrar som har barn i upp till 18 år och som känner oro för sitt barn eller frågor kring föräldrarollen	Programnämnd Social välfärd
Familjecentralerna ska vara öppna mötesplatser som erbjuder stöd till föräldrar och barn. <i>Samarbetspartners: programnämnd Barn och utbildning, Örebro universitet, Landstinget, kyrkan, föreningar och organisationer</i>	Programnämnd Social välfärd
Bekymringssamtal d.v.s. möte med föräldrar, ska genomföras när en ungdom befinner sig på ”fel plats”, vid ”fel tidpunkt eller i ”fel sällskap”. Det är särskilt viktigt att hålla sådana samtal om det finns anledning att misstänka att den unge använder alkohol, narkotika, dopning, tobak eller spelar om pengar	Programnämnd Social välfärd Programnämnd Barn och utbildning Programnämnd Samhällsbyggnad Polismyndigheten

Insatsområde: Tidigt upptäcka barn, ungdomar och unga vuxna i riskzon

Prioriterade åtgärder	Ansvarig
Socialtjänsten och Polismyndigheten ska tillsammans leda och bedriva riktad verksamhet i samband med riskkvällar, t.ex. skolavslutning. <i>Samarbetspartners: föreningar och organisationer</i>	Polismyndigheten Programnämnd Social välfärd
Bedriva stödverksamheten SPUTNIK ⁷ för barn och ungdomar upp till 20 år som lever eller har levt i en familj med missbruk.	Programnämnd Social välfärd
Införa en ny verksamhet enligt Öreför-team-modellen, riktad till åldersgruppen 10–12 år.	Kommunstyrelsen
Skolorna ska prioritera en god och kvalitetssäkrad barn- och elevhälsa. <i>Samarbetspartner: Örebro läns landsting</i>	Programnämnd Barn och utbildning
Särskild satsning för att förbättra kunskaperna inom VuxAm:s personal för att förhöja signaler kring missbruk. Satsningen ska omfatta den personal som arbetar med målgruppen ungdomar och unga vuxna. <i>Samarbetspartners: socialtjänsten, Polismyndigheten</i>	Kommunstyrelsen

⁷ Stödprogram för barn till missbrukare.

Insatsområde: Genomföra opinionsbildning och kampanjer samt förbättra informationen

Prioriterade åtgärder	Ansvarig
Kampanjer mot langning ska genomföras regelbundet.	Polismyndigheten Kommunstyrelsen
Örebroarna ska informeras om kommunens alkohol, -narkotika, -dopning, - och tobaksförebyggande arbete.	Kommunstyrelsen
Särskilda informationsinsatser för att öka örebroarnas kännedom om de verksamheter där man enkelt kan få rådgivande samtal och där man kan få vara anonym.	Programnämnd Social välfärd
Kompetenshöjning gällande missbruksfrågor ska genomföras riktad till personal inom VuxAm.	Kommunstyrelsen
Särskild informationsinsats riktad till personal och till speciellt utsatta grupper	Programnämnd Social välfärd
Särskild utbildning och information till personal inom vård och omsorg som arbetar med brukare som har missbruksproblematik.	Programnämnd Social välfärd

Insatsområde: Minska berusningsdrickandet

Prioriterade åtgärder	Ansvarig
Arbeta vidare med och utveckla metoden Klarspråk ⁸ i krogbranschen som bland annat innebär systematiska krogkontroller i syfte att förebygga överservering och servering till underåriga samt genomföra dialogträffar med krögare och vid behov ifrågasätta alkoholtillståndet	Polismyndigheten, Programnämnd Social välfärd
Den stadigvarande serveringstiden ska längst pågå till kl. 02.00 och i första hand avse nöjesrestauranger i citykärnan. Eftersom sena serveringstider är ett undantag i lagtexten ska prövningen vara mycket restriktiv.	Programnämnd Social välfärd
Genomföra minst 200 protokollförda tillsynsbesök per år på serveringsställen i kommunen. Speciellt viktiga att besöka är nyetablerade ställen och tillfälliga serveringar. Nöjeskrogar och ställen med en mer ungdomlig publik ska få fler besök än andra serveringsställen.	Programnämnd Social välfärd

Insatsområde: Begränsa skadligt spel

Prioriterade åtgärder	Ansvarig
Kommunen ska i sina yttranden till Lotteriinspektionen vara restriktiv avseende placering av s.k. Vegasautomater	Programnämnd Social välfärd
Kommunen ska verka för att självhjälpgrupper mot spelmissbruk startas	Programnämnd Social välfärd

⁸ Klarspråk: Metod utarbetad i Örebro för krog tillsyn, dialogträffar med krögare, utbildning av krogpersonal, med ett stort inslag av myndighetsutövning.

Insatsområde: Förbättra stödet för anhöriga

Prioriterade åtgärder	Ansvarig
Alla anhöriga till personer med missbruk ska få erbjudande om stöd och hjälp utifrån ett anhörigperspektiv, i form av enskilda samtal eller deltagande i gruppverksamhet <i>Samarbetspartners: föreningar och organisationer</i>	Programnämnd Social välfärd
Barn till missbrukare ska särskilt uppmärksammas genom att samtliga verksamheter inom socialtjänsten, programområde Barn och utbildning samt Polismyndigheten ska informera om barngruppsverksamheten <i>SPUTNIK</i> när man möter vuxna med missbruksproblematik. Informationer om barn till missbrukare ska genomföras regelbundet till socialtjänsten, programområde Barn och utbildning samt Polismyndigheten	Programnämnd Social välfärd

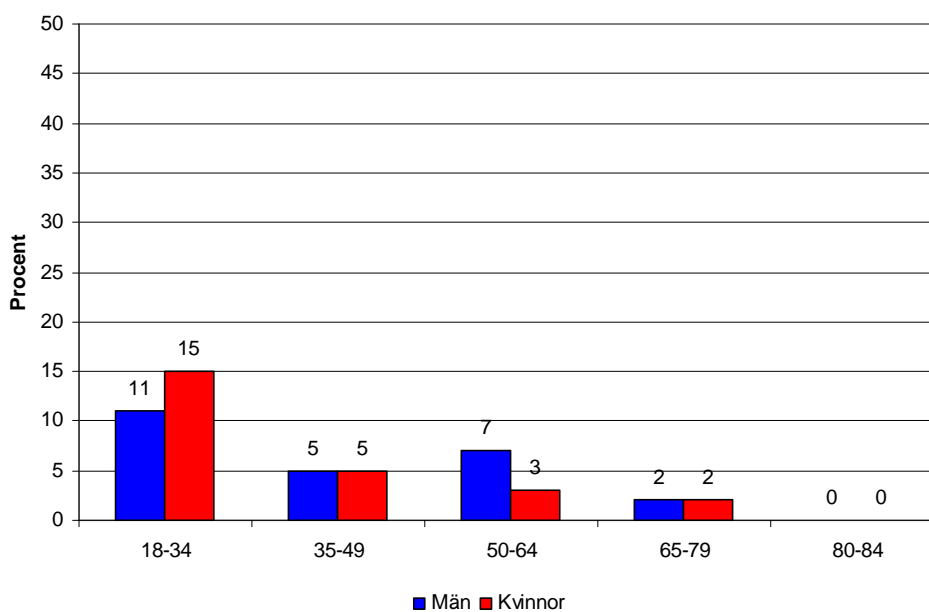

Bilaga 1

Alkohol

För alkoholkonsumtionen ses i huvudsak en positiv utveckling under planperioden, med sjunkande total konsumtion, minskat berusningsdrickande och färre ungdomar som dricker. Alkoholkonsumtionen minskar trots att tillgängligheten till alkohol har fortsatt att öka 2006–2009 (sjunkande realpriser, fler serveringstillstånd, fortsatt obegränsad privatinförsel, Internetförsäljning) och exponeringen för alkoholreklam har ökat. Detta talar för att de samlade preventiva insatserna, inklusive opinionsinsatserna under planperioden, haft effekt. Skadorna ligger fortfarande på en hög nivå, men trenden har mot slutet av planperioden förskjutits i en mer positiv riktning. Även om situationen fortfarande är allvarlig visar resultaten att utvecklingen kan påverkas.⁹ Alkoholkonsumtionen ökar i ungefär samma takt i Örebro som i övriga Sverige.

Diagram 1. Visar procentandel som kategoriseras som riskkonsumenter av alkohol i Örebro län.

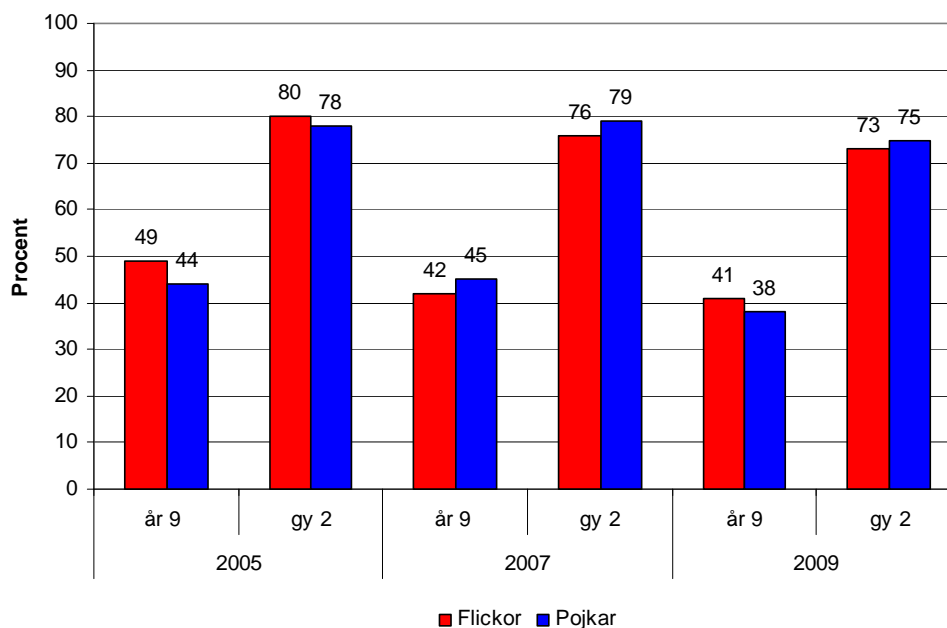

Källa: Liv och hälsa 2008 tabellrapport, Örebro läns landsting.

⁹ Sammanfattning av uppföljning narkotika- och alkohol planer, Statens folkhälsoinstitut.

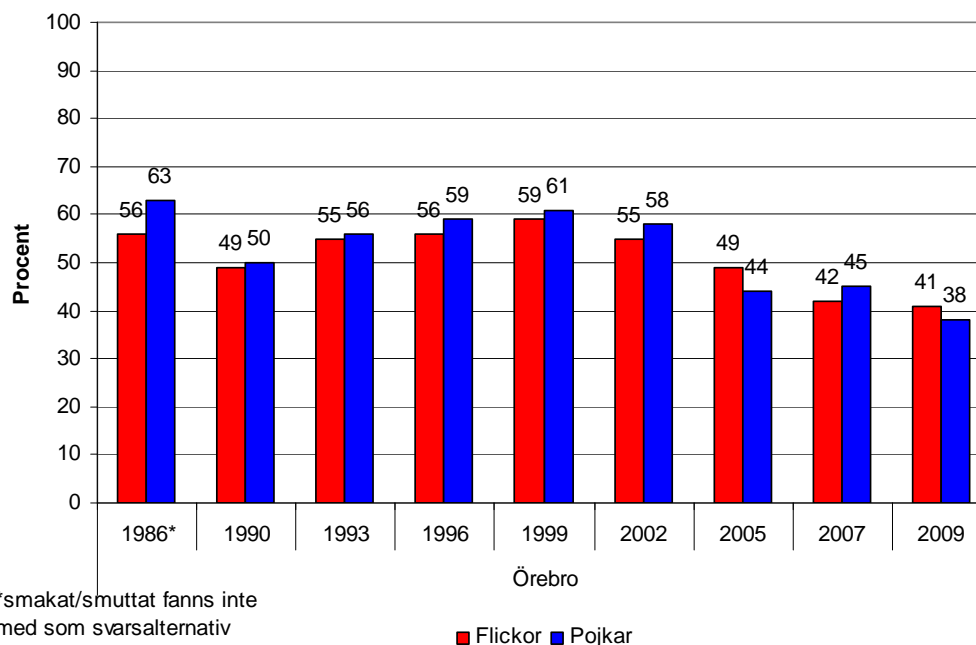

Diagram 2. Visar andel alkoholkonsumenter bland elever i skolår 9 och gymnasieskolans årskurs 2 i Örebro.

Källa: Liv och hälsa ung 2009, Örebro läns landsting.

Diagram 3. Visar andel alkoholkonsumenter bland elever i skolår 9 i Örebro 1986–2009.

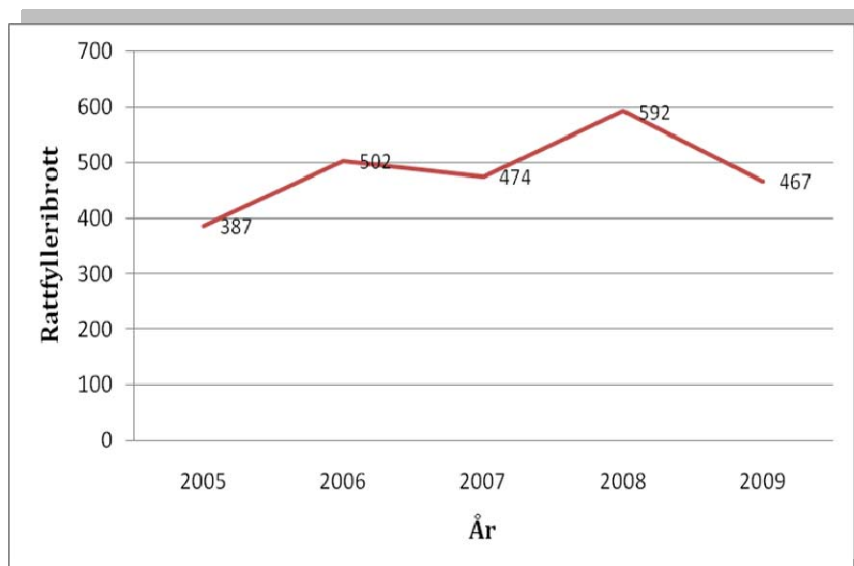
Källa: Liv och hälsa ung 2009, Örebro läns landsting.

Rattfylleri

Figur 1. Visar antalet anmälda rattfylleribrott i Örebro län.

Källa: Polismyndigheten i Örebro Län.

Antalet anmälda rattfylleribrott återspeglar mer polisens prioriteringar och arbetssätt än den verkliga frekvensen av personer som kör onyktra i trafiken och än mindre omfattningen av alkoholmissbruket i länet. År 2006 utfördes 83 411 prov och år 2009 utfördes 88 610 prov, d.v.s. en ökning med 6 procent. En alternativ tolkning är att polisen blivit sämre på att upptäcka de personer som verkligen kör alkohelpåverkade.

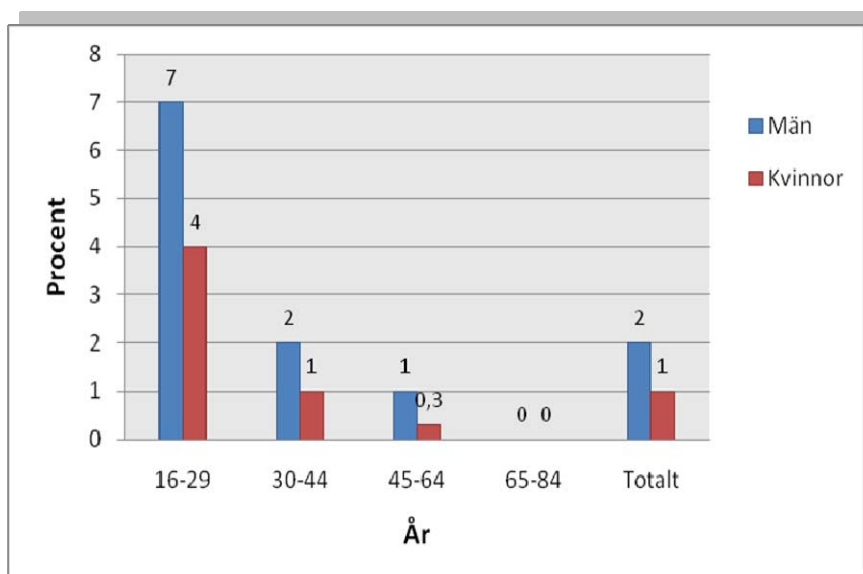
Bilaga 2

Narkotika

Det övergripande målet för narkotikapolitiken är ett narkotikafritt samhälle. Detta mål har inte nåtts. Målet har, jämfört med målet för alkoholpolitiken, en mer visionär prägel. Det förtjänar att understrykas att den restriktiva narkotikapolitik som förts sedan lång tid i Sverige radikalt har reducerat narkotikabruket och skadorna. Narkotikaproblemet är därför ur folkhälsosynpunkt av en helt annan storleksordning än alkoholproblemet. Likväl är den övergripande bedömningen att utvecklingen under perioden fram till och med 2009 gått i fel riktning, med ökande skador i form av sjuklighet, dödlighet och brott.¹⁰

Generellt ligger Örebro kommun högt vad gäller narkotikabrottslighet. Statistiken speglar dock främst de prioriterade polisiära insatserna mot narkotikabrottsligheten.

Diagram 4. Visar andelen 16–84-åringar som använt cannabis 2008, efter kön och ålder.

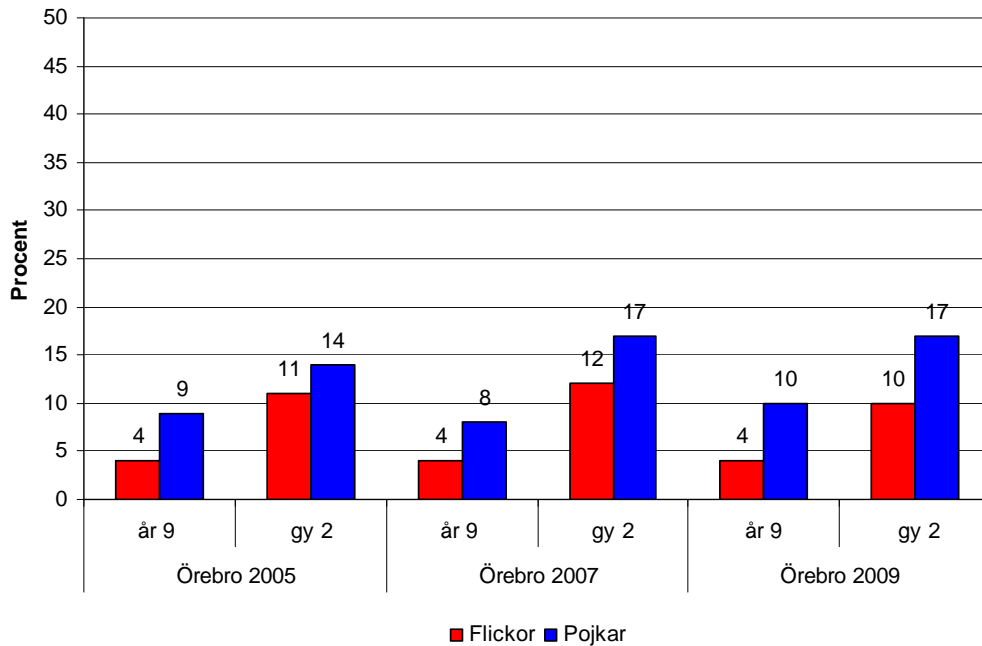

Källa: CAN- rapportserie 117, drogutvecklingen i Sverige.

¹⁰ Sammanfattning av uppföljning narkotika- och alkohol planer, Statens folkhälsoinstitut.

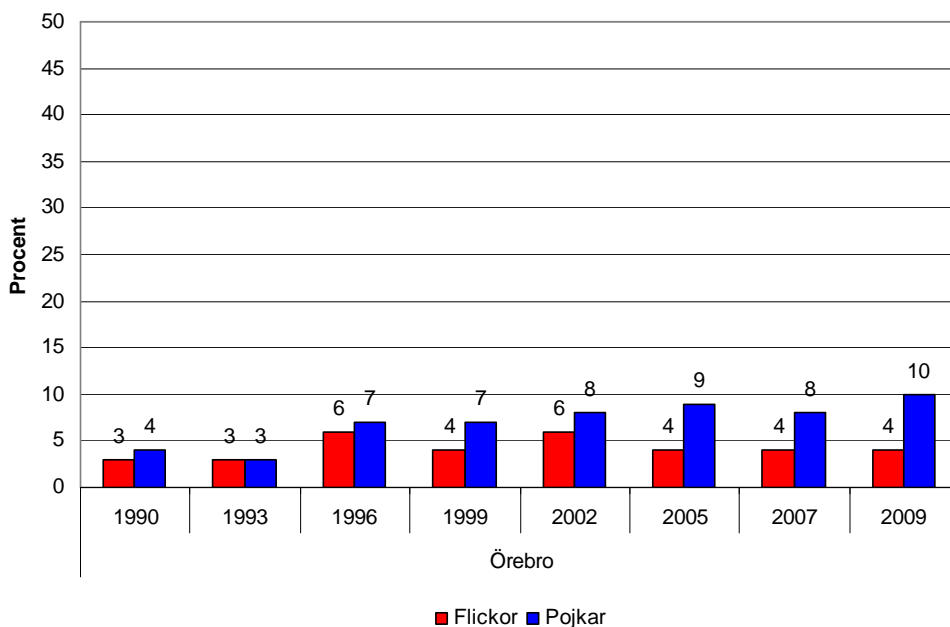

Diagram 5. Visar andel elever i skolår 9 och i gymnasieskolans årskurs 2 i Örebro som någon gång har provat hasch.

Källa: Liv och hälsa ung 2009, Örebro läns landsting.

Diagram 6. Visar andel elever i skolår 9 i Örebro som någon gång har provat hasch 1990–2009.

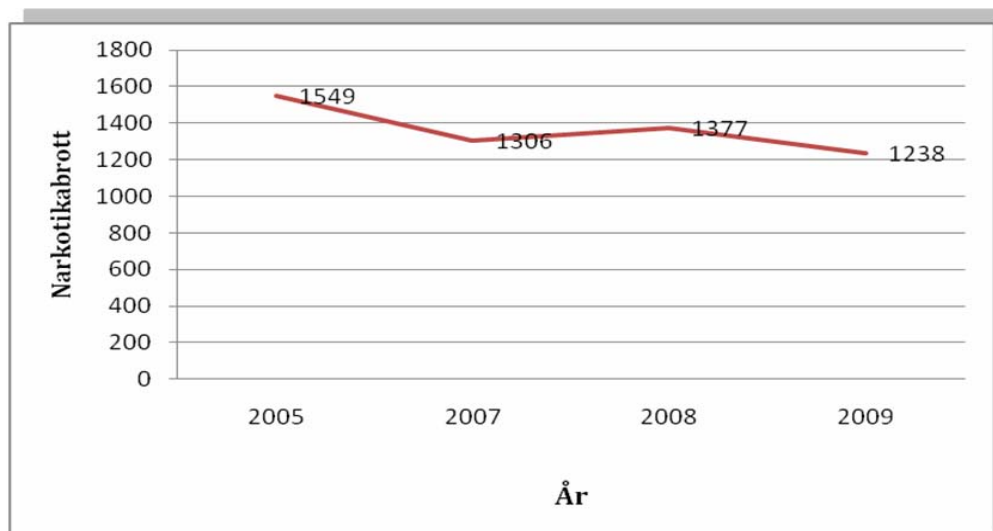

Källa: Liv och hälsa ung 2009, Örebro läns landsting.

Narkotikabrott

Figur 2. Visar antalet ringa narkotikabrott i Örebro län.

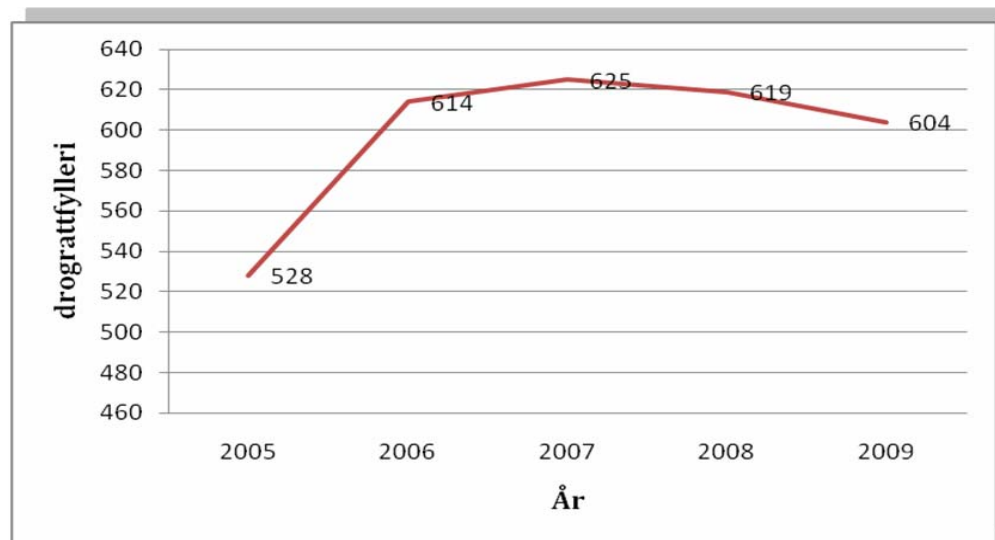

Källa: Polismyndigheten i Örebro Län

Antalet ungdomar under 18 år som har misstänkts för narkotikabrott (nästan uteslutande ringa narkotikabrott) var 36 år 2007, 69 år 2008 och 57 år 2009. Antalet brott som dessa personer varit misstänkta för var 13 år 2007, 163 år 2008 och 92 år 2009.

Figur 3. Visar antal drograttfylleri i Örebro län

Källa: Polismyndigheten i Örebro län

I likhet med vad som ovan sagts om rattfylleri så återspeglar denna statistik polisens prioriteringar och arbetsätt och inte narkotikamissbrukets omfattning. Polismyndigheten i Örebro län är i ett riksperspektiv framgångsrika i att upptäcka narkotikabruk i trafiken och i andra sammanhang.

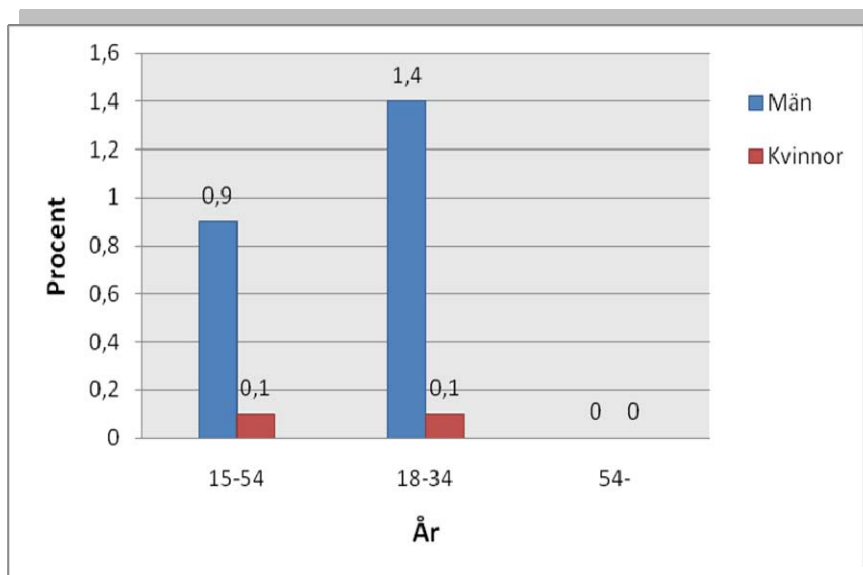
Bilaga 3

Dopning

Framför allt tre grupper av användare har definierats av forskare: idrottsmän, esteter och våldsvärkare.¹¹

Statens folkhälsoinstitut har i samarbete med Lunds universitet och SCB under hösten 2008 gjort en enkätundersökning bland 58 000 personer mellan 15 och 64 år.

Diagram 7. Visar andel män eller kvinnor som har provat AAS i Sverige.

Källa: Statens folkhälsoinstitut.

Resultatet visar att 0,9 procent av männen och endast enstaka kvinnor 15–54 år någon gång har provat AAS och ingen över 54 år. Sett till gruppen 18–34-åriga män var livstidserfarenheten 1,4 procent och 0,9 procent hade använt AAS.¹²

¹¹ Moberg & Hermansson, 2006; National Institute on Drug Abuse, 2006.

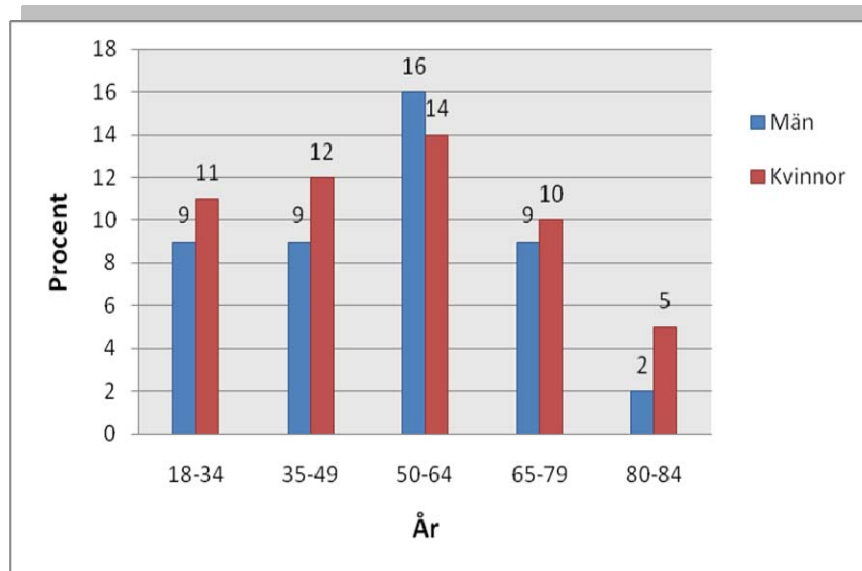
¹² Dopningen i Sverige – en inventering av utbredning, konsekvenser och åtgärder, Statens folkhälsoinstitut.

Bilaga 4

Tobak

Diagram 8. Visar procentdelen i Örebro län som svarat ja, jag röker dagligen.

Källa: Liv och hälsa 2008 tabellrapport, Örebro läns landsting.

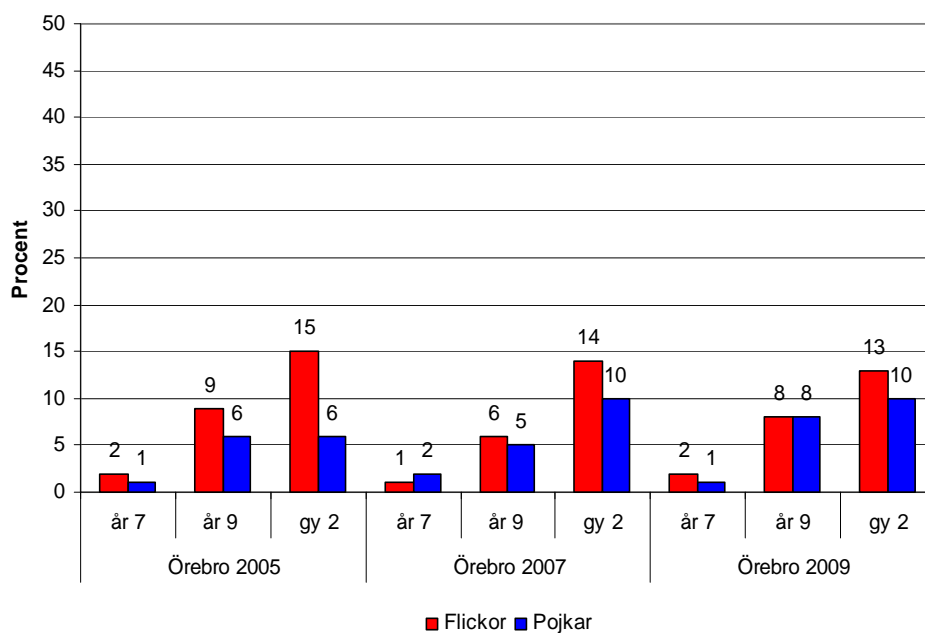
Nationellt ses en avsevärd minskning av antalet rökare, men rökning är fortfarande en av de största hälsoriskerna som den enskilde kan påverka. I Sverige röker 18 procent av befolkningen 16–84 år dagligen, 1980 33 procent.¹³ Rökande blivande mödrar under tidig graviditet var i Örebro kommun 3,3 procent under 2003–2007. (Detta kan jämföras med 29 procent 1983 och i landet som helhet 6,7 procent 2003-2007.)¹⁴

¹³ Statens folkhälsoinstitut.

¹⁴ Andel av gravida vid inskrivning till mödravårdscentral, Statens folkhälsoinstitut.

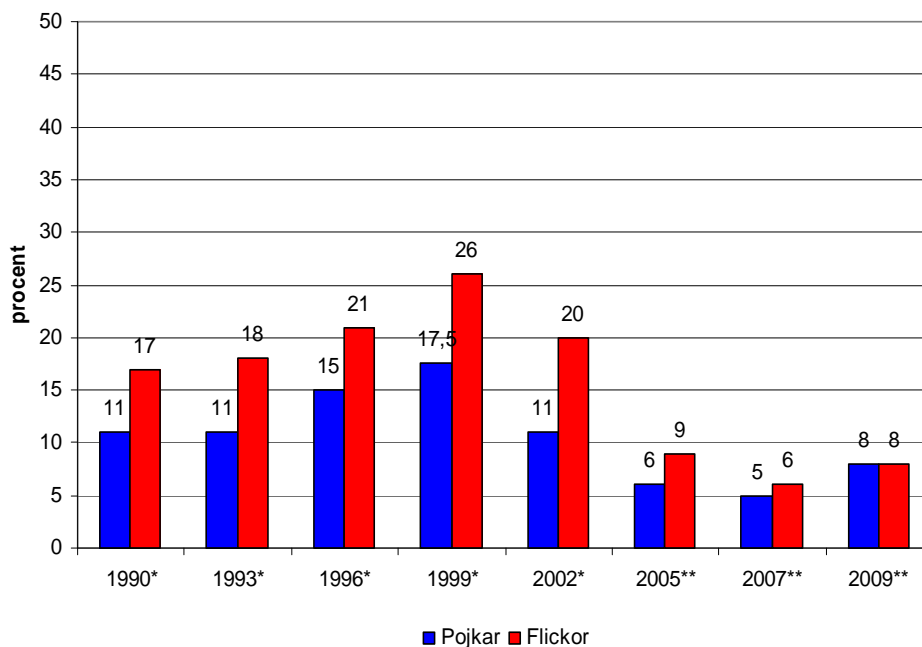

Diagram 9. Visar andel dagligrökare bland elever i skolår 9 och gymnasieskolans årskurs 2 i Örebro.

Källa: Liv & Hälsa Ung 2009, Örebro läns landsting.

Diagram 10. Visar andel rökare bland elever i skolår 9 i Örebro.

* = andel som röker ** = andelen som röker dagligen
Källa: Liv och hälsa ung 2009, Örebro läns landsting.

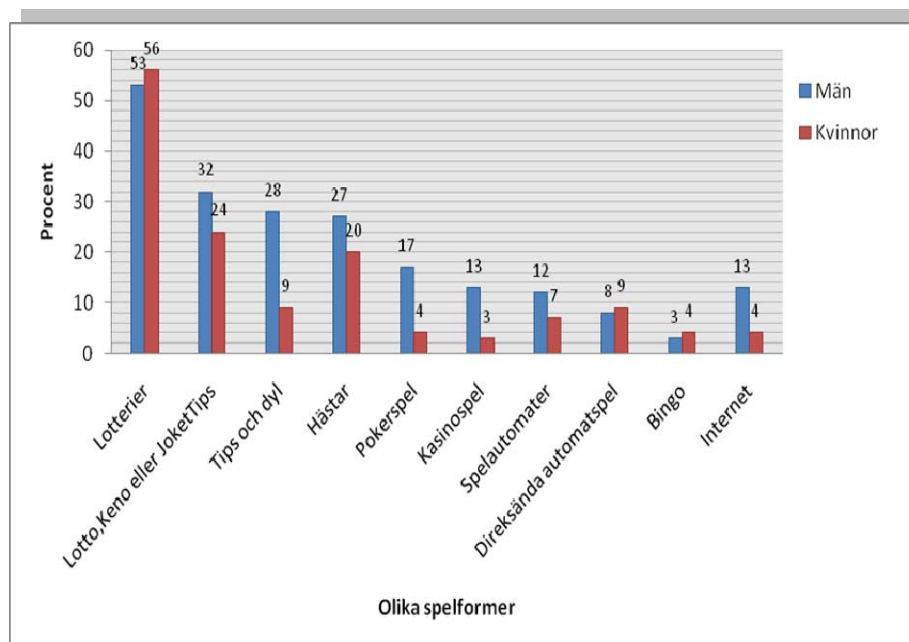

Bilaga 5

Spel om pengar

Figuren nedanför visar att kasinospel, pokerspel och sportspel är betydligt vanligare bland män än kvinnor.

Figur 3. Visar andel män och kvinnor som spelar om pengar i olika spelformer i Sverige.

Källa: SWELOGS befolkningsstudie om spel och hälsa 2008/09, Statens folkhälsoinstitut

SWELOGS befolkningsstudie har visat att 70 procent av befolkningen 16–84 år har spelat spel om pengar de senaste 12 månaderna och att 44 procent spelar regelbundet. Minderårigt spelande förekommer i alla spelformer inklusive spelautomater. Äldre 65–84 år spelar oftare än yngre 16–24 år på lotterier, nummerspel och hästar.¹⁵

¹⁵ SWELOGS befolkningsstudie om spel och hälsa 2008/09, Statens folkhälsoinstitut.